

GENÇ MÜTEFEKKİRLER DERGİSİ

JOURNAL OF YOUNG INTELLECTUALS

e-ISSN: 2718-000X

Yıl: 5, Cilt: 5, Sayı: 3

Eylül-2024

KİTAP İNCELEMESİ

**Kıssaların Dili: Mustafa Öztürk'ün Eseri Üzerine
Akademik Bir Değerlendirme**

YAZAR

Büşra ÖZDEMİR

Arş. Gör. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi İslami İlimler Fak.

bozdemir@agri.edu.tr

ORCID: 0000-0001-8157-656X

<http://doi.org/10.5281/zenodo.13830777>

Yayın Bilgisi

Yayın Türü: Kitap İncelemesi

Makale Geliş Tarihi: 01.09.2024

Makale Kabul Tarihi: 17.09.2024

Sayfa Aralığı: 886-891

ÖZET

Mustafa Öztürk'ün *Kıssaların Dili* adlı eseri, İslamî literatürde önemli bir yere sahip olan Kur'an kıssalarının derinlemesine bir analizini sunan kapsamlı bir çalışmadır. Bu tanıtım, *Kıssaların Dili* adlı eserin akademik bir bakış açısıyla değerlendirilmesi ve eserin İslamî ilimler alanındaki yerinin tartışılması amacını taşımaktadır. Kıssalar, Kur'an'ın dörtte üçüne yakın bir kısmını oluşturmakta olup, İslam düşüncesi ve teolojisinin merkezinde yer almaktadır. Öztürk, bu kıssaların sadece tarihi anlatılar olarak değil, derin ahlaki ve teolojik mesajlar içeren metinler olarak anlaşılması gerektiğini savunur. Kitap, bu bağlamda kıssaların doğru anlaşılması ve yorumlanması gerektiğini vurgularken, klasik ve modern tefsir yaklaşımlarını bir araya getirerek özgün bir perspektif sunmaktadır.

ABSTRACT

Mustafa Ozturk's book *The Language of Stories* is a comprehensive study that provides an in-depth analysis of Quranic stories, which have an important place in Islamic literature. Stories constitute nearly three-quarters of the Quran and are at the center of Islamic thought and theology. Ozturk argues that these stories should be understood not only as historical narratives but also as texts containing deep moral and theological messages. In this context, the book emphasizes that stories should be understood and interpreted correctly, and offers an original perspective by bringing together classical and modern exegetical approaches.

Öztürk, kitabının ilk bölümünde, Kur'an kıssalarının Arap dilinin teosentrik yapısı içerisinde nasıl ele alındığını tartışır. Kur'an'ın dili, özellikle de kıssalar söz konusu olduğunda, Allah'ın evrendeki rolünü ve kudretini vurgulayan bir yapıya sahiptir. Teosentrik dil, Allah'ın varlığını ve gücünü merkeze alan bir dil yapısı olarak tanımlanır ve bu yapı, Kur'an'ın her pasajında olduğu gibi kıssalarında da belirgindir. Öztürk'e göre, kıssaların bu dil yapısı içinde anlatılması, onların mucizevi doğalarını ve Allah'ın kudretini ortaya koyma amacını taşır. Öztürk, bu bağlamda, kıssaların sadece olayların anlatıldığı metinler olmadığını, aksine, her bir olayın arka planında Allah'ın kudretinin ve iradesinin yattığını vurgulayan metinler olduğunu belirtir. (Öztürk, 2023).

Eserin ilk bölümünde Kur'an kıssalarının Arap toplumunun sosyo-kültürel yapısı içinde nasıl şekillendiği ele alınır. Öztürk, Kur'an'ın dilinin, dönemin Arap toplumu tarafından kolayca anlaşılacak bir yapıda olduğunu ve bu dilin kıssaların anlatımında da aynı şekilde kullanıldığını savunur. Ancak bu kıssaların evrensel mesajlar taşıdığı ve sadece Arap toplumuna değil, tüm insanlığa hitap ettiği vurgulanır. Bu nedenle, kıssaların anlaşılmasında dilin ve kültürel bağlamın yanı sıra, mesajın evrenselliğinin de dikkate alınması gerektiği belirtilir. (Öztürk, 2023).

Kitabın ikinci bölümünde Öztürk, Kur'an'da yer alan Allah-insan-tarih ilişkisini inceler. Kur'an'ın tarihsel olayları anlatırken, bu olayların sadece kronolojik bir sıralama olmadığını, aksine, bu olayların ilahi bir plana hizmet ettiğini savunur. Öztürk'e göre, Kur'an kıssaları, tarihin dinamik yapısı içinde Allah-insan ilişkisini anlamak için bir anahtar niteliğindedir. Bu kıssalar, Allah'ın insanlara yönelik mesajlarını iletme için seçilmiş olaylar olarak görülmeli ve bu mesajların doğru anlaşılması için olayların ilahi perspektiften ele alınması gerektiği vurgulanmalıdır (Öztürk, 2023). Aynı zamanda Öztürk, bu bölümde özellikle tarihsel olayların Kur'an'daki yerini ve bu olayların kıssalar aracılığıyla nasıl iletildiğini tartışır. Kur'an kıssalarının anlatımında, olayların sebep-sonuç ilişkileri yerine, ilahi mesajların ön plana çıkarıldığı belirtilir. Bu durum, Kur'an'ın olayları değil, bu olaylar aracılığıyla iletilen mesajları önemsemesinden kaynaklanır. Öztürk'e göre, bu yaklaşım, Kur'an'ın tarihsel olayları anlatma biçimindeki özgünlüğü ortaya koyar ve bu özgünlüğün, kıssaların yorumlanmasında dikkate alınması gerektiğini savunur (Öztürk, 2023).

Öztürk'ün kitabında ele aldığı önemli konulardan biri de Kur'an'ın demitolojizasyon sürecidir. Demitolojizasyon, kutsal metinlerin mitolojik unsurlardan arındırılarak modern bir anlayışla yorumlanması sürecini ifade eder. Bu süreç, özellikle modern teoloji ve din bilimlerinde önemli bir yer tutar. Öztürk, Bultmann'ın teolojisinden hareketle, Kur'an'daki mitolojik anlatıların nasıl ele alınması gerektiğini tartışır. Yazar, Kur'an'ın mitolojik unsurlarının modern okur tarafından daha anlaşılır hale getirilmesi gerektiğini savunur. Bu bağlamda, Kur'an'daki bazı anlatıların, dönemin mitolojik düşünce yapısıyla şekillendiğini, ancak bu anlatıların asıl amacının ilahi mesajı iletmek olduğunu belirtir (Öztürk, 2023).

Öztürk, Kur'an kıssalarının demitolojizasyon sürecinde ele alınmasının, modern okuyucunun bu kıssaları daha iyi anlamasını sağlayacağını savunur. Ancak, bu süreçte kıssaların orijinal anlamlarının korunması gerektiği de vurgulanır. Yazar, mitolojik unsurların modern bilimsel yaklaşımlarla yorumlanması gerektiğini ancak bu yorumların kıssaların teolojik mesajını zayıflatmaması gerektiğini belirtir. Bu, Kur'an kıssalarının hem tarihsel hem de teolojik bağlamda doğru anlaşılması için önemli bir yaklaşım olarak sunulur. (Öztürk, 2023).

Kitapta yer alan bir diğer önemli bölüm, İblis'in hikâyesi üzerine yapılan analizdir. İblis, Kur'an kıssalarında kötülüğün sembolü olarak karşımıza çıkar. Öztürk, İblis'in hikâyesini analiz ederken, bu karakterin teolojik ve ahlaki boyutlarını derinlemesine inceler. İblis'in Allah'a karşı gelmesi, insanın özgür iradesi ve kötülüğün kaynağı gibi konular, bu bölümde detaylı bir şekilde ele alınır. Öztürk, İblis'in hikâyesinin, insanın sınavı ve ahlaki mücadelesi bağlamında önemli dersler içerdiğini belirtir. Bu bağlamda, İblis'in hikâyesi, sadece bir kötü karakter anlatısı olarak değil, insanın ilahi irade karşısındaki duruşunu sorgulayan bir anlatı olarak ele alınır. (Öztürk, 2023). Öztürk, İblis'in hikâyesinin teolojik boyutlarına ek olarak, bu hikâyenin sosyo-kültürel boyutlarını da inceler. İblis'in hikâyesinin, Arap toplumundaki kötülük algısıyla nasıl örtüştüğünü ve bu hikâyenin toplumsal değerler üzerindeki etkisini tartışır. Yazar, İblis'in hikâyesinin, kötülüğün insan doğasındaki yeri ve insanın bu kötülüğe karşı nasıl bir tutum sergilemesi gerektiği konularında önemli mesajlar içerdiğini savunur. Bu bölümde, İblis'in hikâyesinin, Kur'an kıssalarının ahlaki ve teolojik boyutlarının anlaşılmasında önemli bir yer tuttuğu vurgulanır. (Öztürk, 2023).

Öztürk'ün kitabında ele aldığı bir diğer önemli kısma, Âdem'in yaratılışı, cennetten düşüşü ve bu olayların teolojik anlamıdır. Bu bölümde, Âdem'in yaratılışının insanın yaratılışıyla nasıl ilişkilendirildiği ve bu anlatının İslam teolojisindeki yeri tartışılır. Öztürk, Âdem kıssasının, insanın dünya üzerindeki varoluşunun temelini oluşturduğunu ve bu kıssanın, insanın ilahi irade karşısındaki sorumluluğunu vurguladığını belirtir. Âdem'in cennetten düşüşü, insanın özgür iradesi ve bu iradenin sınırları bağlamında ele alınır. Yazar, bu kıssanın, insanın ilahi iradeye karşı sorumluluğunu ve bu sorumluluğun ahlaki boyutlarını ortaya koyduğunu savunur (Öztürk, 2023).

Öztürk'ün kitabında ele aldığı bir diğer önemli kısma, Hızır ve Musa kıssasıdır. Hızır, Kur'an kıssalarında bilgelik ve ilahi iradenin sembolü olarak karşımıza çıkar. Bu kıssada, Musa'nın Hızır'a eşlik ederek ilahi hikmetin derinliklerine inmesi ve bu süreçte yaşanan olaylar anlatılır. Öztürk, bu kıssayı analiz ederken, Hızır'ın bilgelik ve ilahi iradeyi temsil eden bir figür olarak nasıl ele alındığını tartışır. Yazar, Hızır'ın bilgi ve hikmetin sembolü olarak Musa'ya rehberlik ettiğini ve bu kıssanın, insanın sınırlı bilgiye sahip olduğu gerçeğini vurguladığını belirtir (Öztürk, 2023).

Öztürk, Hızır ve Musa kıssasının teolojik boyutlarını ele alırken, bu kıssanın ahlaki mesajlarını da tartışır. Hızır'ın Musa'ya gösterdiği olayların, insanın sınırlı bilgiye sahip olduğu gerçeğini ve bu sınırlı bilginin ilahi irade karşısında nasıl bir anlam taşıdığını ortaya koyduğunu savunur. Yazar, bu kıssanın, insanın ilahi iradeye teslimiyeti ve bu teslimiyetin ahlaki boyutları üzerine önemli mesajlar içerdiğini belirtir. Öztürk, Hızır ve Musa kıssasının, insanın sınırlı bilgi ve hikmet karşısındaki duruşunu sorgulayan bir anlatı olduğunu vurgular (Öztürk, 2023).

Mustafa Öztürk'ün Kıssaların Dili adlı eseri, Kur'an kıssalarının teolojik ve ahlaki mesajlarını derinlemesine inceleyen kapsamlı bir çalışmadır. Yazarın metodolojik yaklaşımları, kıssaların modern bilim ve teoloji perspektifinden nasıl anlaşılabileceğini göstermektedir. Özellikle, kıssaların demitolojizasyonu, tarihsel ve teolojik bağlamda incelenmesi ve bu kıssaların modern okuyucuya nasıl aktarılabilmesi konularında yazarın sunduğu yaklaşımlar dikkat çekicidir. Ancak, kitabın bazı metodolojik eksiklikleri ve radikal yaklaşımları, eserin eleştirel bir şekilde değerlendirilmesini zorunlu kılmaktadır. Öztürk'ün kıssaları yorumlarken hadis külliyatını göz ardı etme eğilimi ve kıssaları sadece semantik ve etimolojik analizlerle açıklama çabası, metodolojik bir

sınırlama olarak değerlendirilebilir. Bu çalışma, Kur'an kıssalarına dair yeni tartışmalar başlatabilecek potansiyele sahiptir. Yazarın kıssaların modern bilimle ilişkilendirilmesi gerektiği konusundaki ısrarı, bu kıssaların evrensel mesajlarını anlamada yeni perspektifler sunabilir. Bu nedenle, *Kıssaların Dili* adlı eser, İslamî ilimler alanında önemli bir referans kaynağı olarak değerlendirilebilir ve bu alanda yapılacak çalışmalara katkı sağlayacak niteliktedir. Yazarın tefsir, tarih ve dilbilim alanındaki titiz çalışmaları, eserin değerini artırmakta, ancak ele alınan bazı yaklaşımlar metodolojik eksikliklere işaret etmektedir. Bu nedenle, eser hem olumlu hem de eleştirel yönleriyle incelenmeye devam edilmelidir.

Kaynakça

Öztürk, Mustafa. *Kıssaların Dili*. [Ankara Okulu Yayınları, 2000].

Bultmann, Rudolf. *Theology of the New Testament*. [Baylor University Press, 2007].

Elmalılı, Hamdi Yazır. *Hak Dini Kur'an Dili*. İstanbul: Eser Kitabevi, [y.y., t.y.].